JUSTITIEMINISTERIET
Lagstiftningsråd
Janina Groop-Bondestam

PROMEMORIA
Utkast 30.9.2022

Bilaga x

REPUBLIKENS PRESIDENTS FÖRORDNING OM SKÖTSELN PÅ ÅLAND AV FÖRVALTNINGSUPPGIFTER SOM GÄLLER PROGRAMMEN FÖR FONDERNA INOM OMRÅDET FÖR INRIKES FRÅGOR

1. Systemet med överenskommelseförordningar

Bestämmelser om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Lagen utgår från principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Ansvaret för kostnaderna följer av förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs.

I 32 § i självstyrelselagen finns bestämmelser om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet. På motsvarande sätt kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet. Överföringen sker genom förordning och med landskapsregeringens samtycke. En överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

Enligt 32 § 3 mom. i självstyrelselagen utfärdas överenskommelseförordningar av republikens president. Utlåtande av Ålandsdelegationen ska alltid begäras om förslaget.

2. Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland när det gäller programmen för fonderna inom området för inrikes frågor

För Europeiska unionens programperiod 2021–2027 har det inrättats tre fonder inom området för inrikes frågor: asyl-, migrations- och integrationsfonden, fonden för inre säkerhet och, som en del av fonden för integrerad gränsförvaltning, instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och visering[1].

I samband med beredningen av det nationella genomförandet av fonderna inom området för inrikes frågor för programperioden 2021–2027 har det bedömts att när det gäller fonden för inre säkerhet har landskapet lagstiftningsbehörighet med stöd av 18 § 6 punkten i självstyrelselagen i fråga om allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i självstyrelselagen samt i fråga om brand- och räddningsväsendet. När det gäller asyl-, migrations- och integrationsfonden bedömdes landskapet ha lagstiftningsbehörighet i fråga om främjande av den integration som sker i landskapet. Denna lagstiftningsbehörighet har i samband med lagstiftningskontrollen av landskapslagarna ansetts kunna härledas ur 18 § 1, 4, 13, 14, 22 och 23 punkten i självstyrelselagen, vilka gäller landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, kommunernas förvaltning, socialvård, undervisning och läroavtal, näringsverksamhet

[1] Asyl-, migrations- och integrationsfonden har inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden. Fonden för inre säkerhet har inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1149 om inrättande av en fond för inre säkerhet och instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik har inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148 om inrättande, som en del av fonden för integrerad gränsförvaltning, av instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik. Allmänna bestämmelser om fonderna inom området för inrikes frågor finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

och främjande av sysselsättningen. Därför anses landskapet ha lagstiftningsbehörighet i fråga om de huvudsakliga integrationsåtgärder som riktas till flyktingar eller andra invandrare som tagits emot av kommuner i landskapet. Instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik gäller gränsförvaltning och viseringspolitik och hör därför helt och hållet till rikets behörighet (se även RP 136/2021 rd s. 74).

3. Nuläge och behovet av en förordning

Liksom under programperioden 2014–2020 behöver det också under programperioden 2021–2027 utfärdas närmare bestämmelser genom lag och förordning av statsrådet i synnerhet om understödsberättigande kostnader, eftersom de allmänna förvaltningslagarna och statsunderstödslagen inte är tillräckliga till dessa delar. I samband med beredningen av det nationella genomförandet av fonderna inom området för inrikes frågor stannade man sålunda för att det också för programperioden 2021–2027 behöver stiftas en nationell speciallag. I samband med beredningen av det nationella genomförandet av fonderna inom området för inrikes frågor dryftades det till vilka delar den nationella speciallagen för programperioden 2014–2020 kan tas som grund för den nationella regleringen för programperioden 2021–2027 och till vilka delar den behöver ändras dels på grund av ändringar i Europeiska unionens lagstiftning, dels på grund av de behov av ändringar som upptäckts vid den nationella tillämpningen av bestämmelserna under programperioden 2014–2020. Dessutom har det bedömts vilka behov att ändra de tidigare bestämmelserna som föranleds av den målsättning att lätta upp förvaltningen som uppställts i Europeiska unionens lagstiftning. I samband med beredningen konstaterades det att de nationella bestämmelserna för programperioden 2021–2027 till många delar kan grunda sig på bestämmelserna för programperioden 2014–2020. I Europeiska unionens förordningar om fonder inom området för inrikes frågor anges de mål utifrån vilka det i varje medlemsstats program fastställs de mål som ska uppnås i medlemsstaten under programperioden. För varje medlemsstats program anvisar Europeiska kommissionen anslag av vilka medlemsstaterna beviljar understöd till projekt eller verksamheter enligt målen för programmen. I Europeiska unionens lagstiftning föreskrivs det om anvisandet av anslag, om målen för fonderna och om programmen. Lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021–2027 (1125/2021) trädde i kraft den 22 december 2021.

Genom den lagen genomfördes de krav som i Europeiska unionens lagstiftning ställs på förvaltningen av programmen. Lagen innehåller bestämmelser om beredningen, godkännandet, förvaltningen och samordningen av programmen och de genomförandeplaner som preciserar dem. I lagen föreskrivs det om beredningen av programmen och om behöriga myndigheter för förvaltningen av programmen och om andra aktörer i anslutning till förvaltningen av programmen. Den förvaltande myndigheten svarar för genomförandet, förvaltningen och tillsynen av programmen samt för skötseln av redovisningsfunktionen. Revisionsmyndighetens uppgifter sköts av finanscontrollerfunktionen vid finansministeriet och den svarar för uppfyllandet för egen del av de centrala krav som anges i bilaga XI till den allmänna förordningen, för informationsutbytet med kommissionen i enlighet med bilaga XV till den allmänna förordningen samt för andra uppgifter som myndigheten ålagts och som det föreskrivs om i Europeiska unionens lagstiftning om fonderna inom området för inrikes frågor och i den nationella lagen. I lagen föreskrivs det om förutsättningarna och villkoren för beviljande av understöd från fonderna inom området för inrikes frågor, om ansökan om understöd, om förfaranden för beviljande och utbetalning av understöd och om granskning av understöd.

Uppgifterna som förvaltande myndighet ger enligt lagstiftningen om fonderna inom området för inrikes frågor myndigheterna möjlighet att bereda, samordna, förvalta och övervaka programmen för fonderna inom området för inrikes frågor. Till de viktigaste uppgifterna hör att bevilja understöd från fonderna inom området för inrikes frågor samt att övervaka användningen av det understöd som beviljats. Uppgifterna som revisionsmyndighet ger möjlighet att granska förvaltnings- och tillsynssystemet.

Ålands lagting har till den del det hör till dess lagstiftningsbehörighet godkänt landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor under programperioden 2021–2027 (Ålands författningssamling 2022:52), som träder i kraft den 1 oktober 2022.

Ovannämnda förvaltningsåtgärder kräver resurser och särskild kompetens också på Åland. Inrikesministeriet har ställt 18 årsverken till förfogande för skötseln av uppgifterna som förvaltande myndighet för de nationella programmen för fonderna inom området för inrikes frågor och finansministeriet 2 årsverken för uppgifterna som revisionsmyndighet. Av ovannämnda skäl är det ändamålsenligt att de uppgifter som förvaltande myndighet och revisionsmyndighet som hör till landskapet Åland och som följer av programmen inom området för inrikes frågor överförs till inrikesministeriet och finansministeriet genom en överenskommelseförordning.

4. Det huvudsakliga innehållet i förslaget till förordning

I 1 § i överenskommelseförordningen föreskrivs det om tillämpningsområdet för förordningen. Förordningen ska tillämpas på förvaltningen av programmet för asyl-, migrations- och integrationsfonden och fonden för inre säkerhet i fråga om de uppgifter som hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

I 2 § i förslaget till överenskommelseförordning föreskrivs det att de förvaltningsuppgifter och revisionsuppgifter som gäller de program som avses i 1 § i överenskommelseförordningen och som enligt landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor ska skötas av Ålands landskapsregering, överförs till inrikesministeriet och finansministeriet. Förvaltande myndighet för programmen ska vara inrikesministeriet och revisionsmyndighet ska vara finansministeriet.

5. Beredningen av förslaget

Förslaget till förordning har beretts vid justitieministeriet på initiativ av inrikesministeriet i samarbete med inrikesministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering. Utlåtanden om utkastet har begärts av inrikesministeriet, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, Ålands landskapsregering och Ålandsdelegationen.

Inrikesministeriet understöder givandet av förordningen, övriga statliga aktörer har inte gett utlåtande. Ålands landskapsregering har den 22 juni 2022 gett sitt samtycke till att den föreslagna förordningen utfärdas.

Ålandsdelegationen har i sitt utlåtande från 12 september 2022 konstaterat att den inte ser hinder för en överenskommelseförordning i enlighet med förslaget.

Förslaget till förordning har granskats av justitieministeriets laggranskningsenhet.

6. Ekonomiska konsekvenser

Av förordningsförslaget föranleds inga nya utgifter för staten.

Förslaget till förordning innehåller ingen bestämmelse om kostnadsansvar, eftersom det har ansetts att det inte är nödvändigt att inkludera en sådan bestämmelse i förslaget. Tekniskt bistånd från fonderna inom området för inrikes frågor utgör en del av en medlemsstats årliga EU-finansieringsandel. Tekniskt bistånd är avsett för förvaltning av det nationella genomförandet av fonderna. Tekniskt bistånd kan täcka de totala kostnaderna för genomförandet av fonderna. Enligt den allmänna förordningen ska tekniskt bistånd till varje program ersättas som en fast procentuell andel av de stödberättigande kostnader som ingår i en betalningsansökan som gäller ett program och som avses i artikel 91 i den allmänna förordningen Enligt den allmänna förordningen är den procentuella andel för ett fondprogram som ersätts som tekniskt bistånd 6 procent för varje fond inom området för inrikes frågor. Enligt artikel 36 i den allmänna förordningen får medlemsstaterna genom tekniskt bistånd stödja åtgärder som är nödvändiga för att fonderna ska kunna förvaltas och användas på ett ändamålsenligt sätt.

Avsikten med tekniskt bistånd är att huvudsakligen täcka den förvaltande myndighetens och revisionsmyndighetens kostnader för verksamheten. När det gäller den förvaltande myndighetens och revisionsmyndighetens uppgifter är det alltså inte nödvändigt att av landskapet ta ut kostnaderna för skötseln av uppgifterna, eftersom kostnaderna kan täckas med tekniskt bistånd.

7. Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2022.

Genom förordningen upphävs republikens presidents förordning om skötseln på Åland av förvaltningsupp-gifter som gäller de nationella programmen för fonderna inom området för inrikes frågor (174/2017).